

ובהרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים נושא תורני מרתק לאור דברי האור החיים

בביאורו לפסוק (יב, כח): "שִׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּגו'", מביא רבנו את דברי הגמרא (עבודה זרה יט, א): "לעולם ליגרים איניש, ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר", היינו: לעולם יגרוס אדם תלמודו, ואף ששוכחו ואינו זוכר את שלמד, ואף שאינו מבין מה שאומר.

קביעה זו מעלה נידון מעניין בנוגע לסיום מסכת, ובפרט בזמנים בהם יש לכך השלכה הלכתית בתור 'סעודת מצוה', כגון בתשעת הימים או בתענית בכורים. האם ניתן להסתמך לענין הגדרת 'סיום' על לימוד ללא הבנה, ולהתייחס אליו כלימוד לכל דבר וענין?

ראשית יש להתבונן בפסוק ממנו מסיקה הגמרא את הקביעה האמורה (תהלים קיט, כ): "גִּרְסָה נִפְשִׁי לְתַאֲבָה אֶל מִשְׁפָּטֶיךָ בְּכָל עֵת". את הלימוד המדובר מפרש רש"י כך (שם ד"ה גרסה): "מרוב תאותי לתורה הייתי שובר לפי היכולת אף על פי שאיני טוחנה הדק ליכנס בעומקה".

עולה מתוך דברי רש"י כי אכן אין קפידה על כך שלימוד הסוגיא יהיה באופן שטוחנה הדק ליכנס בעומקה, אולם מכלל לאו אתה שומע הן, ומשתמע מדבריו כי דרישה בסיסית אכן קיימת - להבין את הדברים כפשוטם ולא במלמול בעלמא.

דעה דומה מצאנו בדברי המגן אברהם (או"ח נ"ט"ב), המתייחס לאמירת 'איזהו מקומי' וברייתא דרבי ישמעאל מדי יום, כדי לקבוע עתים לתורה במשנה וגמרא, ופוסק נחרצות כי האומרם ללא הבנה אין יוצא ידי חובת לימוד כלל.

מאידך, התייחסות שונה מביא המהר"ל (גבורות ה' פמ"ו), אשר דן מדוע יש לברך על עסק התורה, ואין ברכה על מצות זכירת יציאת מצרים. על כך הוא משיב כי בעוד שזכירת יציאת מצרים הינה מצוה התלויה בהבנה והכרה, וממילא עיקר המצוה בלב ולא במעשה, לא כן בלימוד התורה - בה, לשיטתו, **נחשב ללימוד אף ללא הבנה**, ועל כן עיקר המצוה נעשית בפה ויש לברך על כך.

שולחן שבת עם האור החיים

קרוא וכתוב הוא לא ידע, אך התמונה אמרה מבחינתו הכל, איך אומרים? תמונה אחת שווה אלף מילים, אלא שדווקא לכן התפלא עובדיה כל כך.

קול החגיגות וצהלות אחיו היהודים היו לו לזרא, 'אינכם רואים?!' השתומם וזעם בו-זמנית, 'הלא זה עתה הספיק איסמעיל לרצוח נפש יהודי נוסף!' העיניים המשתוממות נתלו בו, תוהות אודות מידת שפיותו.

'הביטו בתמונה' החווה באצבעו, 'הנה ניצב לו איסמעיל, ועל ידו תלוי יהודי כשראשו כלפי מטה ורגליו תלויות למעלה!'.
הכל הובן באחת.

נכד פיקח שחם על כבוד סבו, ניגש בדרך ארץ וסובב את העיתון לכיוון הנגדי. 'סבא, שמת לב שהעיתון הפוך?...

אל מול שתי הדרכים

"רְאֵה אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה" (יא, כו) פונה הקב"ה לישראל ומיידע אותם כי לפניכם שתי ברירות, שני מסלולים מקבילים שלעולם לא ייפגשו ואשר ביניהם פעורה תהום בלתי ניתנת לגישור.

חכמנו זכרונם לברכה (ספרי כאן) מדמים את הענין בדרך משל לאותן שתי דרכים, האחת תחילתה מישור וסופה קוצים ואילו האחרת רצופה קוצים אך סופה מישור. ועל כך מרחיב האור החיים הקדוש וכותב:

"וְהוּא אָמַר 'נֹתֵן לְפָנֶיךָ וּגו'', פְּרוּשׁ, ב' מִיְנֵי טוֹבוֹת, וּבְכָל אַחַת יֵשׁ בְּרָכָה וּקְלָלָה. כִּי דֶרֶךְ הַרְשָׁעִים יֵשׁ בוֹ מִישׁוֹר בְּתַחֲלָה וְקוֹצִים בְּסוּפוֹ, הֲרֵי בְרָכָה וּקְלָלָה. וְדֶרֶךְ הַחַיִּים גַּם כֵּן תַּחֲלָתוֹ קוֹצִים וְסוּפוֹ מִישׁוֹר, הֲרֵי בְרָכָה וּקְלָלָה גַּם כֵּן.

"וְחִזְרוּ וּפְרֹשׂ אֶת הַבְּרָכָה, פְּרוּשׁ, לֹא יִקְרָא בְרָכָה, שְׂאִין רְאוּי לְחוּשׁ לְעַנְף הַקְּלָלָה שְׁבָה, אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ וּגו'', הַגֵּם שֵׁשׁ בְּאֲמִצְעוֹת זֶה צֶעַר, כִּי הַצְדִּיקִים מְצַטְעָרִים בְּעוֹלָם הֵיזָה בַּהֲשָׁתְדָלוֹת הַמִּשְׁפָּל, וְעוֹלָמָם קָשָׁה עֲלֵיהֶם לְמַה שְּׂצָרִיכִין בוֹ.

"וְהַקְּלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּן, הַגֵּם שְׂאֵתָם מִתְעַדְנִים בְּעוֹלָם בְּכָל אֹת נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, וְיַעֲרֵב לָכֶם, מִישׁוֹר זֶה לְקְלָלָה יַחֲשֵׁב".

התבוננות בדברי האור החיים מעלה תהייה מתבקשת.

אמת שישנן שתי דרכים, האחת צופנת בחובה ברכה והאחרת מנגד קללה. נכון שהקב"ה מזמן לפתחנו את הבחירה בטוב או חלילה ברע, ועל כל יהודי לבחור בחיים ובטוב ולפעול בחכמה ובשכל ישר.

אולם נקל לשער כי לא זו בלבד מטרת התורה הקדושה בפסוק זה - ליידיע אותנו בידיעה זו גרידא. זאת כיון שאף אם יידע זאת האדם, עדיין נותר צורך להמחיש לו את הענין, להוכיח לו שחור על גבי לבן כי אכן כך הדבר. ובענין זה, היכן הבשורה? איפה

זיפי זקן מדובבלים, שפם עבות ומסורבל, מבע אכזרי בעיניים ולחיים תפוחות וסמוקות בועם תמידי, כתפיים רחבות כשל שור הבר וארשת של רוצח עם תעודות. אף אחד לא רצה לפגוש בו, לא בסמטה חשוכה ולא ברחוב מואר.

איסמעיל קרא לו. 'ישמעאל' כינו אותו היהודים, אלה שקיבלו המחשות חוזרות ונשנות ותמונה חיה של תיאור ישמעאל המקורי: "וְהוּא יְהִי פְּרָא אָדָם יָדוּ בְּכָל יוֹד כָּל בּוֹ". במקרה של איסמעיל, פרא האדם המדובר היה מצויד במנה גדושה של שנאת ישראל וברבריות חייתית החריגה אף בקרב בני אומתו.

מתהלך היה איסמעיל בשוק, תר בקפידה אחר הקרבן הבא ובורר לו מתוך האספסוף את היהודון השדוף, החלשלוש, מפליא בו את מכותיו ומפיו פורץ שטף בלתי פוסק של נאצות וקללות, איומים ועלבונות.

אך סיים עם הקרבן התורן, והנה הוא פונה לבעוט בדוכנו של יהודי נוסף, מתמוגג לנוכח מראה הסחורה המתגוללת לה בין השלוליות ושמח לאירו של הסוחר שזה עתה ירד לטמיון כל עמל יומו.

ניסו היהודים בכח ובכה, לשווא.

שתדלנים עשו את מלאכתם ופנו בתלונה לשלטונות, אך כצפוי נתקלו בחומה בצורה של אטימות מוחלטת. מי ייתן לבו לסבלם של היהודים, שנואי נפש האוכלוסייה והשלטונות גם יחד, כשהדחף הטבעי הינו לעמוד לימין אותו מרצח נתעב הדבק באמונת ישמעאל, זה המתייצב באדיקות מדי יום שישי במסגד ואף מהדר בהתנכלות לכופרים?

אלא שלכל דבר יש סוף.

רצף ניסי של סייעתא דשמיא מופלאה לצד השתדלות בדרך הטבע, התערבות חיצונית של שועי עולם ועסקנים מהשורה הראשונה, והענין הובא עד לערכאות הגבוהות ביותר, שם כבר לא ניתן היה להתעלם ממעשיו הנפשעים של האיש ולהניח לו לנפשו.

משפט מתוקשר ודרמטי נערך בעיר הבירה, בסופו נגרר איסמעיל ללא סנטימנטים מיותרים אל הגרדום ונתלה כשרגליו למעלה וראשו כלפי מטה. לצדו ניצב התליין, יהודי אשר התמנה לתפקיד זה מכבר ודמותו כמו השתלבה בסמליות בתמונת הניצחון המרהיב.

יהודי העיר, אשר מפאת המרחק מעיר הבירה נבצר מהם להשתתף במשפט ולעקוב אחר ההתרחשויות, בלעו בשקיקה את כותרות העיתונים שבישרו על כך מרחוק וחגגו בריש גלי את ניצחונם על המן שבדורם.

כולם, חוץ מעובדיה. עובדיה עלעל בדפי העיתון, רפרף בין הכותרות עד שהגיע לידיעה המרעישת.

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

התמיהה הזו מובאת כבר בחז"ל (כתובות ק"א, ב): "וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה?" ועל כך באה התשובה: "אלא, כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה".

בדרך זו מבאר האור החיים הקדוש את לשון הכתוב: "ובו תִּדְבְּקוּן", ואלו דבריו: "שִׁידְבַּק בְּלוּמְדֵי תוֹרָה, שֶׁהֵם מְרַכְּבֵה לְשִׁכְיָנָה, וְכֵאלוּ נִדְבַק בּוֹ יִתְבַּרְךְ. וְכֵאֵן צִוָּה ה' שֶׁלֹּא יִדְבַק אֲלֵא בְקָרוֹבֵי ה' וְקִדְשֵׁיו".

אכן, חשוב להבהיר כי גם לעבודה קדושה וחביבה זו של דביקות בצדיקים יש כללים משלה, דרך מסוימת בה יש לצעוד, ועל כך כבר עומדים רבותינו מאורי החסידות.

יש הנוסעים לרבים כדי לשאוב מלוא חופניים תורה, אחרים מכתתים רגליהם ממרחקים על מנת לחזות בעבודת התפילה ויש שעושים זאת במטרה לעמוד בסוד קדושים ולעקוב מקרוב אחר מעשי הצדיק והליכותיו.

כל אלו ראויים ונכונים, אהובים וברורים, אולם לא זו הכוונה ואין זו המטרה בנסיעה לצדיק. המטרה שונה לחלוטין, הרווח הרוחני אחר בתכלית, ועל כך מצאנו דברים כדורבנות בספר הקדוש מאור ושמש, וזו לשון קדשו (פרשת ויחי):

"כי הנה שמעתי מפה קדוש איש אלקים בוציא קדישא הקדוש המנוח [הרה"ק ר' מרדכי] אב"ד ור"מ דק"ק נשכיו זצ"ל שאמר, ששורש מה שנוסעים אל הצדיקים - יהיה עיקר הכוונה לא כיש מי שנוסעים עבור תפלה, ויש מי שנוסעים עבור תורה, ויש מי שנוסעים עבור שיראו מדריגות, לא זה הוא הנסיעה העיקרית. **אלא העיקר הנסיעה יהיה רק עבור לבקש השם יתברך, לידע לירא מהש"ת היראה הרוממות, ולידע כי הוא עיקרא וְשִׁרְשָׁא דְכָל עֲלָמִין. והאיך יוכל לבוא לזה - העיקר הוא על ידי התחברות הצדיקים.**"

הנה מסב הרה"ק המאור ושמש את תשומת לבנו לכך שאפשר להשיג יראת הרוממות, לא פחות, בכח הדביקות בצדיק, ואם רק נרצה לקבל מושג כלשהו, להבין ולו משהו מאותה בחינה עליונה הנקראת "יראת הרוממות" אותה ניתן להשיג על ידי קרבה לצדיקים, מן הראוי להתבונן בדברי הרמב"ם, וזו לשונו (הלכות יסודי התורה ב, ב):

"בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלקים לא-ל חי. וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו, ויפחד, ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד כי אראה שמך מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו".

אם חפץ אדם להתרומם טפח וטפחיים מעל הווי החולין, להתעלות ולהעפיל למדרגה המרוממת ביותר עליה מדבר הרמב"ם, זאת אפשר להשיג בכח הדביקות בצדיק!

לא בכדי רכש הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב את כינויו 'שר בית הזוהר'. בקי היה בנסתרות וידיו רב לו בפנימיות התורה, עד שהיה לבר-סמך המובהק בדורו בקבלה ובתורת הסוד. אולם לא רק בנסתר יצא לו שמו, אלא אדרבה ידוע היה כגאון מופלא ועילוי מבהיל בחלקה הנגלה של התורה הקדושה, עד שניצבו כל גדולי דורו נפעמים לנוכח התופעה האנושית המבהילה בעוצמתה.

דווקא משום כך היה הדבר לתימה בעיני הגאון ר' יעקב אורנשטיין מלובק בעל "ישועות יעקב", על מה ולמה מכניע הוא עצמו בכפיפות בך ושפלות של ממש לפני הרבי החוזה מלובלין. בידוע ומכירו את רום מעלת רבנו ואת היקף ועומק ידיעותיו בתורה, תהה על כך באוזניו תחת אחד השיחים.

'מה לכם, במטותא ממעלת תורתכם' פנה אליו בתמיהה, 'לנסוע אל הרבי מלובלין? הלא כל התורה כולה כמנוחת בכיסכם, הנכם בקיאים בכל קוצו של י"ד ונהירים בכל שבילי דאורייתא, ומה עוד תוכלו ללמוד ללובלין? וכי אין בנסיעות אלו משום ביטול תורה?'

'ודאי מכיר הגאון את סוגיית (עירובין ת, ב) 'מבוי העשוי כנדל' על בוריה' פתח הרבי את פיו בחכמה, 'ביודעי ומכירי קאמינא שכבודו בקי היטב בנבכי סוגיא זו לפרטיה, ברור לו מהי צורת המבוי המדובר ומהם הצדדים להקל או להחמיר'.

'ועל אף זאת, במידה ותשלח קהילה רחוקה פלונית שאלה הלכתית בענין זה' המשיך, 'הלא אין כל ספק כי ייטול הרב את צוררו וינדד רגליו עד לאותה עיר, על מנת לראות במו עיניו במה דברים אמורים ולהכריע על סמך ראייה, שהרי אינה דומה שמיעה לראיה'.

'כן הדבר בנוגע אליי' המתיק לסיום, 'אמת שיש בידינו תורה, נביאים וכתובים; ששה סדרים ומדרשי חז"ל, ספר הזוה"ק וספרי יראים ומוסר. אך האם אסתמך על אותן אותיות שאני רואה בספר? איך אתאפק ולא אסע ללובלין, שם אפשר לראות בחוש ולממש בעין אצל הרב הדומה למלאך את התורה והעבודה, התפילה והשבת!?"

צינוי מבהיל נאמר בפרשתנו (דברים יג, ה): "אֲחֵרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תִּלְכּוּ וְאֹתוֹ תִּירְאוּ וְאֵת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וְבִקְלוֹ תִּשְׁמְעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבְדוּ וְבוֹ תִּדְבְּקוּן".

אם נתבונן בדברים, תאחזנו רעדה ואף תמיהה רבתי.

'אתו תִּירְאוּ', ניחא. 'אֵת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וְבִקְלוֹ תִּשְׁמְעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבְדוּ' גם מובן בעליל. הלא זו תכלית ירידתנו הנה לעולם, לעשות את רצון הבורא יתברך ולחיות את חיינו באופן שיעלה לנחת רוח תמידית לפניו.

אבל 'בו תִּדְבְּקוּן? אתמהה. כיצד יכול אדם קרוץ מחומר, בן תמותה ומעוט ערך, לדבוק בשכינה הנעלית ומרוממת גבוה מעל גבוה, באלקי השמים והארץ אשר הוא אש אוכלה ולית מחשבה תפיסא ביה כלל!?"

מצאנו שנתנה התורה הקדושה כלים מעשיים לעמוד על טיבם האמיתי של הדברים? יתירה מכך, משל שתי הדרכים בעצמו אומר דרשני. המשל, על פניו, נועד כדי לשבר את האוזן ולהבהיר כי בסוף הדרך הקשה והמאתגרת ממתנה ברכה מרובה, ומאידך בסופה של הדרך הנראית מפתה - ממתין סוף הרה אסון. אך את זה כבר ידענו, ולא מעכשיו אלא מאז ומעולם!

ברור וידוע לכל יהודי, והדבר נאמר לבני ישראל כבר בפרשיות בתורה הקודמות ובהזדמנויות חוזרות ונשנות, כי יש שכר ועונש, עולם הזה ועולם הבא. מה טמון כאן, בפסוק זה דייקא, שיעניק ליהודי את הכלים להתמודד עם פיתוי היצר למרות הכל?

ראה!

התשובה לכך נמצאת במילה הראשונה, התיבה הפותחת את הפרשה: "רְאֵה".

כאותו עובדיה, אשר בכסילותו התבונן בתמונה מהכיוון ההפוך, כך יכול האדם לדעת הכל, ללמוד את דברי התורה הקדושה אודות השכר הצפון לצדיקים והעונש הממתין לרשעים, ועדיין - הוא רואה את התמונה מצידה הלא-נכון.

הוא רואה את דרך הקללה כברכה שאין למעלה הימנה, ואת דרך הברכה מנגד הוא רואה בתור קושי ארוך ומתמשך ללא תכלית.

מה ניתן לעשות כדי להאיר את עיניו?

לא להוסיף לו מידע חדש, לא להרחיב בהסברים מייגעים, כי את הכל הוא כבר מכיר. מה שנדרש כאן זה רק שינוי נקודת המבט, זווית הראייה.

התורה הקדושה קוראת לכל יהודי ואומרת לו: אתה כבר יודע הכל, הכל כבר ברור ונהיר לך, רק דבר אחד: **רְאֵה!**

רק הבט בדברים מהזווית הנכונה, וכך תוכל לא רק **לדעת** אלא גם **להרגיש** כיצד הדרך הנראית כמישור הינה למעשה רצופה קוצים ודרדרים, ולהיפך עד כמה טוב צפון לך בסוף הדרך הנראית על פניה כקשה ומרה.

את המבט הזך הזה ניתן לרכוש באמצעות עסק התורה הקדושה, על ידי תפילה ובכח עבודת המידות והעמקה בספרי המוסר. זהו ציווי בפני עצמו, המציב לאדם דרישה בלתי מתפרשת - **לראות, להרגיש ולהתחבר.**

שביבי אור

ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

השי"ת מביטה, בפרשתנו כמו גם במקומות נוספים בתורה, שכר עצום ונפלא לעוסקים בתורתו ומקיימים מצוותיו.

אך רגע לפני שאנו תולים עיניים בשכר המובטח, ראוי לתת את הדעת לנקודה מעוררת, מחייבת ומפליאה אותה מעלה האור החיים הקדוש בדבריו על הפסוק (יא, כו): "אֵת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם", וזו לשונו:

"אֹמְרוֹ 'אֵת', לְהַעִיר כִּי מִלְּבַד הַבְּרָכָה הַמְּשֻׁגָּת מְדַרְךְ ה' עוֹד לּוֹ עֵמָה יַעֲדוּ הַטּוֹב, וְהוּא: 'אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ, כִּי הַשְּׂמִיעָה בַּתּוֹרָה הוּא תַעֲנוּג מִפְּלֵא וּמְחִיָּה הַנֶּפֶשׁ, כְּאֹמְרוֹ (ישעיהו נה, א): 'שְׂמַעוּ וְחַיֵּי נַפְשֵׁיכֶם', וְהַמְּרִיגֵשׁ בְּטַעַם הַתּוֹרָה תִּשְׁחַנּוּ נַפְשׁוֹ כִּי עָלָיו לְשַׁלֵּם גְּמוּלָה טוֹב לְנוֹתָן מִתְּנֵה טוֹבָה מִפְּלֵאָה, וְאֵין צְרִיךְ לֹמַר שְׂאֵין לְתַבַּע שְׂכָר עֲלֵיהֶם"

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

נתנאל, כמרבית חבריו ובני גילו בעיירה האוקראינית הנידחת, צמח על מצע רוחני עשיר של דביקות באדמו"רי בית רוזין בכלל, ואדמו"רי הוסיאטין בפרט.

הוא התרפק בגעגוע על סיפורים מבית אבא, נשא עיניו אל ההרים הרמים לבית רוזין והרחיק לכת בדמיונו עד וינה שבאוסטריה, מקום מושבו של הרה"ק ר' ישראל מהוסיאטין - אליו לא זכה להתוודע מפאת המרחק הניכר בין עיירת מכורתו לווינה, אך בלבו נצורה היתה פינה רוחנית יוקדת לרבי בו דבק אביו.

דא עקא, געגועים נרגשים לחוד והתקשרות מחייבת לחוד. העובדה שהדור הצעיר גדל הרחק ממקור המים החיים אשר בווינה, דור שלא זכה כי אם לכיסופים וצימאון רוחני אך לא לחיבור של ממש והדרכה צמודה וקרובה יותר מאת הרבי.

הדבר היה בעוכריהם, בסערת אותם ימים כשמחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, הציונות האיזמה הפילה חללים לרוב והצעירים נסחפו אחריה והלכו בזה אחר זה לחצוב להם בורות נשברים שאין בהם כי אם נחשים ועקרבים.

גם נתנאל, בסערת התקופה, נתלש מכור מחצבתו והלך שבי אחר אידיאלים ורעיונות חלוציים. הוא שאף לעלות ארצה וליישב את השממה, לנטוע ולהפריח, ולו אף במחיר של נטישת החינוך אותו ינק מבית ישראל סבא.

רק כעבור תקופה ארוכה גילה נתנאל, לבושתו ולצערו, כי בחירתו היתה מוטעית מעיקרה. העקרונות השיתופיים אותם הנחילו בקיבוצים התבררו כשדופים וריקים מתוכן, אחוות החלוצים הוכיחה את עצמה ככישלון אחד גדול, וכך ניצב נתנאל מול שוקת שבורה ובכה את השנים שחלפו ואת הענף הרוחני עליו ישב עד לא מכבר - ואשר כרת במו ידיו.

שמה זכות אבות היא שעמדה לו, אולי מצוה אותה קיים ועמדה לו ביום פקודה. כך או כך, בניגוד ליתר בני גילו אשר אף אחר האכזבה שנכונה להם במדינה הציונית המתפתחת - בכל זאת נותרו רחוקים ומנוכרים מכל דבר שבקדושה, לא כן נתנאל. הוא הבין היטב שגגה, נשא עיניו אל העבר ואל מורשת אבות, נאחו בה ולא הרפה.

מיום ליום התחזק נתנאל והוסיף חיילים בתורה ועבודת ה', עד שזכה להקים בית נאמן לה' ולתורתו, בית חסידי של ממש, וקבע את מושבו בעיר הנמל חיפה.

אך בכך לא היה לו די.

'חסידי הוסיאטין אני!' הזכיר לעצמו, וככזה, החל להקפיד על המנהג הנושן להגות מדי שבת בשבתו בספר הקדוש 'אור החיים'. חלפה תקופה, והנה באחד הלילות חווה נתנאל חוויה מבעיתה ומצמררת. רגע אחד הוא נם את שנתו בשלוה, ובמשנהו כמו לופתת יד בלתי נראית את גרונו, אוזת ומהדקת, הוא מאבד את נשימתו כמעט כליל ובאחת נשאב דרך נתיב שחור משחור הישר לעולם זך ובהיר, מקום אצילי כמותו טרם פגש.

שם, ממש מולו, ישבו שני יהודים הדורי מבע ובעלי צורה, וביניהם כסא ריק הממתין ליושבו שיבוא. 'הגעתי לבית דין של מעלה' הסיק, וההבנה הזו לפתה את לבו באימה.

אלא שאז אירע המפנה. מאי שם הופיע הדיין השלישי, יהודי נמוך קומה ובעל הדרת פנים מופלאה.

'מה הוא עושה כאן?! תהה היהודי בעל הצורה הקדושה, הלא הוא לומד מדי שבוע בספר אור החיים הקדוש, ואם כן טרם הגיע זמנו להסתלק מן העולם! ראוי להעניק לו מתנת חיים ולאפשר לו להמשיך להגות בספר הקדוש עוד שנים ארוכות!'

באחת הפסיק המחזה המבהיל. נתנאל כמו נורק מטה במהירות, ובתוך שניות התעורר וקם משנתו כשזיעה קרה שוטפת את כולו. חלפו שבועיים. נתנאל נקלע לצורך סידור כלשהו לעיר תל אביב, והנה מולו פוסע יהודי נמוך קומה, הדור פנים ובעל מראה מוכר, מדי מוכר.

הוא הצטמרר, נרעד וניגש ברגליים נוקשות לברר במי מדובר. 'הכי אינך יודע?' נשלח אליו מבט משתומם, 'הלא זהו הרבי הקדוש ר' ישראל מהוסיאטין!'

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

מְצוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ, וְאֶתוֹ תַעֲבֹדוּ, וְבוֹ תִדְבְּקוּן.

ואלו דבריו: **'וְאֹמְרוּ 'אֹתוֹ תִיָּאֲרוּ וְלֹא לְעֹבְדָהּ פְּרוּשׁ, דְּוָקָא אוֹתוֹ תִיָּאֲרוּ וְלֹא לְעֹבְדָהּ זְרָה... וְאֹמְרוּ 'וְאֶת מְצוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, מְצוֹתַי וְלֹא מִצְוֹת עֹבְדֵי זְרָה... פְּרוּשׁ, דְּוָקָא בְּקִלּוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא שְׂיֵשׁ לָכֵם לִשְׁמַע לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד אִמְרוֹתַי הַטְּהוֹרוֹת, וְלֹא בְּקִלָּה שֶׁל עֹבְדֵי זְרָה.'**

וכאן מרחיב האור החיים ומפרט כי ייתכן שיקום גורם כלשהו, עבודה זרה כזו או אחרת, ויטיפו לפעול כך ולא אחרת. ייתכן בהחלט גם שעצם הפעולה לא תהיה מנוגדת כלל להלכה ולא תסתור כהוא זה את מצוות התורה.

אולם למרות זאת ושמא דווקא לכן, באה התורה ומתריעה בכל תוקף: **'אֵתוֹ תִיָּאֲרוּ, וְאֶת מְצוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ, וְאֶתוֹ תַעֲבֹדוּ, וְבוֹ תִדְבְּקוּן!'** אין ספק שיש חכמה בגויים.

אבל איפה כתוב שיש לעובדה זו קשר איתנו? היכן מצאנו היתר ללכת לתור לנו חכמות חיצוניות ודרכים קלוקלות, הגם שמקורם חכם ונבון, כשזכינו לעמוד מול הר סיני ולקבל את התורה הקדושה ומצוותיה?

חכמה בגויים, תאמין. זו עובדה. אבל לדבוק בה? לצעוד בעקבותיה? חלילה לנו!

רוחות זרות מנשבות בכל דור, מנסות לחדור את חומת הדת ולעשות שמות בכרם בית ישראל. כלל ידוע הוא כי כנגד כח הקדושה כך מתעצם רח"ל כח הטומאה, וכשם שאין בית מדרש ללא חידוש כך גם לדאבון לב לא חולף יום בו לא מופיעה ובאה דרך חדשה ומסולפת אשר לא שערה אבותינו, דעות כוזבות ועקרונות נבובים וריקים מתוכן.

אלה הנוטים להיגרר אחר מדוחי שווא ושטי כזב למיניהם, המקדשים את אלילי החכמה והחינוך ההרסניים אשר מקורם זר ומנוכר, מצקצקים בלשונם ונתלים בצדקנות במשפטים כמו 'חכמה בגויים תאמין'.

הם עושים שימוש ציני במשפט שטרם עמדו על טיבו וחקרוהו לאשורו, יוצרים סביבו פולחן עיוור ומתעלמים בו-זמנית באופן נח למדי מעקרונות עליהם מושתתת היהדות הנאמנה לדורותיה, נקודות יסוד עליהן ביססו אבותינו ורבותינו את דרך ישראל סבא.

'אֲחֵרֵי ה' אֶלְקֵיכֶם תִּלְכוּ' מצוה התורה הקדושה, וכאן בא פירוט ארוך (יג. ה): **'וְאֵתוֹ תִיָּאֲרוּ, וְאֶת מְצוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ, וְאֶתוֹ תַעֲבֹדוּ, וְבוֹ תִדְבְּקוּן.'** וכאן מדייק האור החיים הקדוש את לשון הכתוב ועומד על ההדגשה השזורה בו מראשיתו ועד סופו: **'אֵתוֹ תִיָּאֲרוּ, וְאֶתוֹ תַעֲבֹדוּ, וְבוֹ תִדְבְּקוּן.'**

גם אתם זכיתם לישועה
בזכות רבנו האור החיים הקדוש?
כתבו לנו
למייל המערכת - m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או בנדדים פוליס - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

סגולת הלימוד בתורת ה"אור החיים" הקדוש

כב' מערכת "אור הישועות"

ברצוני לשתף אתכם בסיפור אישי שכולו הודאה והשגחה פרטית. לפני מספר שנים רכשתי את הסדרה המבוארת של פירוש "אור החיים" הקדוש על התורה (בהוצאת עזו והדר), אך למרות הרצון - לא זכית להתמיד בלימודו.

והנה, בקיץ האחרון עמדתי במבחן חשוב הקשור לפרנסתי - ונכשלתי. ליבי נשבר. זמן קצר לאחר מכן נתקלתי בגיליונם, ובו ציינתם את סגולת הלימוד בתורת רבנו הקדוש כסגולה לישועה והצלחה. הדברים נפלו על ליבי כטל תחייה. באמונה שלמה קיבלתי על עצמי ללמוד ברצף את פירוש "אור החיים" הקדוש על חומש בראשית, מפרשת בראשית ועד ויחי.

ב"ה, התמדת בלימוד מדי יום. ולאחר זמן ניגשתי שוב למבחן - והפעם עברתי אותו בהצלחה מרובה. יתרה מזו - נפתחו בפניי כמה וכמה הצעות עבודה מפתיעות וטובות, והכול בזכות הזכות לעסוק בתורתו של הצדיק.

מאז, בכל שבת איני מוותר על לימוד מפרשת השבוע בפירושו של רבנו - וזה עבורי עונג שבת אמיתי.

יישר כוחכם על הפצת תורתו ועל ההגשה הברורה והנעימה. תזכו להגדיל תורה ולהאדירה.

ברכה ובהכרת תודה,
ש' כהן, מודיעין

מתיבתא אור החיים

בא הלימוד דמה נשר ורמב"ם ז"ל לא מנה, דמאי דגמר תנא מנשר לא הוי הנשר הידוע לכל, אלא מין אחר שהוא דומה לנשר או במינו, או לצד שאין בו אחד מסימני טהרה, אנו אומרים כי נשר הוא זה ומין זה לא היינו אוסרים ממשמעות נשר שאמר הכתוב אי לאו הלימוד, והרמב"ם ז"ל לא הזכיר אלא נשר, ולא כתב דדמו לנשר, א"כ סובר דלא חיישני אלא לנשר הידוע, דהא קא פסיק כל שמכיר נשר וכ"ג אחרים יאכל כל עוף בלא בדיקה לדעת אם יש בו אפילו סימן אחד של טהרה, וליכא למימר דמאי דכתב רמב"ם נשר נתכוון לומר וכל מין נשר, הא בדותא ובורכא היא, דהא אפילו בנשר דאמר קרא אנו אומרים שאינם בכללים בו המינים שאנו דנים עליהם לאסור מדמיון נשר ואומרים מה נשר, ואיך נפרש במשמעות נשר שכתב רמב"ם טפי מהנשמע בכתוב, ואדרבא ונהפוך הוא דבכתוב אנו מדחיקים להכניס כל הנשמע הגם שיהיה נשמע קצת. משא"כ דברי רז"ל, ואצ"ל דברי פוסק.

ואולי שסובר רמב"ם דלמאי דמסיק בגמרא גמרא גמירי לה כ"ד עופות טמאים הוו וכו', משמע דליכא אלא נשר ולא מין אחר, ואפילו מין נשר אחר ליכא, דהא מדקא מני תנא ד' מינים הרמוזים בלמינייהו דאמר קרא, ואי תימא דאיכא מין נשר אחר הו"ל למימר כ"ה, ופשט הסוגיא ממה דקפריך ולגמר מעורב וכו' ולגמר מפרס ועוניה, ומשני א"כ נשר דאמר רחמנא למה לי, ממה דלא משני גמירי כ"ד עופות טמאים הוו כדקאמר בסמוך משמע דהגם דגמירי כ"ד עופות הוו וכו' אע"פ כע"פ גמיריין מחד לדדמי, ומאי דגמירי דכ"ד עופות הוו פירוש כדמסיים בה הש"ס, וד' סימני טהרה הדרי בכלהו דהיינו הקבלה באה על העופות הטמאים שיש בהם סימני טהרה, ובהכרח לומר חוץ מנשר דהא לית ביה סימן טהרה כל עיקר, ולא באה הקבלה למין נשר לומר שאין מאותו המין אלא נשר, ודן אני במקומי מה נשר או כדברי התוס' דאיכא מינים אחרים וכמו שפי' בד"ה מה נשר, או כדברי רש"י דכל מין דאיכא בעופות דלית ביה אפי' סימן אחד נשר איקרי, ומוכיחים הדברים דאסיר למיכל שום עוף בלא בדיקת סימן אחד אפי' יכיר כל המינים ושמותיהם, ועיין במה שאכתוב בסמוך (סק"ג) בס"ד. עכ"ל.

כאן. וז"ל שם: גרסינן בש"ס בחולין דף ס"א (ע"א) וז"ל: תניא נשר, מה נשר מיוחד שאין לו אצבע יתירה וזפק, ואין קורקבנו נקלף ודורס ואוכל טמא, אף כל כיוצא בו טמא, ופירש"י ד"ה נשר הוכר בטמאים ודנים בנין אב הימנו מה נשר וכו', אף כל וכו' מין נשר הוא יטמא, דאין עוף טמא בעולם, אלא כ"ד האמורים כאן וכו'. ולדבריו ז"ל אי אפשר שיאכל אדם עוף בלא סימן אחד של טהרה, שאל"כ חיישני שמא מין נשר הוא, הגם דיראה בעיניו ודאי שאין זה מין נשר. ומה גם לדברי התוספות שכתבו בד"ה מה נשר שיש עופות טמאים אחרים שאין בהם סימן טהרה כל עיקר ואינם מין נשר, והוא מה שמרבה התנא באומריו מה נשר מיוחד וכו' אף כל וכו', א"כ איכא מינים טמאים שאינם מין נשר, לזה אין להתיר שום עוף בלא סימן טהרה, הגם דיכיר כל הכ"ד וכל מיני נשר, דהגם דאינו נשר אפשר שהוא טמא, דישי מיני טמאים שלא מנאם הכתוב, ועיין בדבריהם ז"ל.

ורמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות מאכלות אסורות (הט"ו) כתב וז"ל: כל מי שבקי במינים אלו ובשמותיהן, הרי זה אוכל כל עוף שאינו מהם ואינו צריך בדיקה. וקשה לי לדבריו ז"ל דסתם האי דינא כלשון זה משמע דמצי לאכול אפילו אין בו סימן אחד של טהרה, ממ"נ מאי קסבר רמב"ם במאי דקאמר תנא מה נשר אף כל, אם סובר אף כל עוף הגם שאינו נשר וכדעת התוספות, א"כ לא מצוין לאכול בלא סימן אחד הגם שמכיר כל הכ"ד ונשר עמהם, ואם סובר נמי כדעת רש"י דמאי דמרבה תנא הוא ג"כ מין נשר, הרי בהכרח אתה לומד [מרבה הרבה מינים שאינם נאסרים ממשמעות נשר שאמרה התורה שבשבילים

כתב רבינו (דברים יד ג): 'הראה וגו' למינה'. נראה שכל מין מהכ"ד (חולין סג). שיש בו מינים הרבה ומשונים אמר בהם הכתוב 'למינהו' 'למיניהם', וכל שאין בו אלא מינים מועטים ודומים קצת אינו אומר 'למינהו', והראיה כי נשר לא נאמר בו למינהו ואומר בגמרא (חולין סא). על עוף אחד שאינו ניכר שהוא נשר שחוששין שהוא אור החיים נשר, הרי שיש לנשר מינים ואף על פי כן לא אמר הכתוב למינהו.

בחולין: אמר רב חנן בר רב חסדא אמר רב חסדא אמר רב חנן בריה דרבא אמר רב עשרים וארבעה עופות טמאין הן. וכתב הרמב"ם (מאכלות אסורות פ"א הי"ד): והמינין האסורין ארבעה ועשרים הן, ואלו הן: (א) נשר, (ב) פרס, (ג) עוניה, (ד) דאה והיא הראה האמורה במשנה תורה, (ה) איה והיא הדיה האמורה במשנה תורה, (ו) מין האיה שכן כתוב בה למינה מכלל שהוא שני מינין, (ז) עורב, (ח) זרויר שכן נאמר בעורב למינה להביא את הזרויר, (ט) יענה, (י) תחמס, (יא) שחף, (יב) נץ, (יג) ושרנקא והוא מין הנץ שכן כתוב בו למינהו, (יד) כוס, (טו) שלף, (טז) ינשוף, (יז) תנשמת, (יח) קאת, (יט) רחמה, (כ) חסידה, (כא) האנפה, (כב) מין האנפה שכן נאמר בה למינה, (כג) הדוכיפת, (כד) העטלף, וראה מה שכתב רבינו בפרשת נח (בראשית ו כ) ובפרשת שמיני (ויקרא יא יד, ט).

אכן לכאורה מדברי הרמב"ם משמע שאין מינים אחרים יותר על כ"ד המינים הנאמרים בתורה, לכו מאותן הדי' הנאמרים בהם 'למינהו' וכי"ב, שהם איה עורב נץ ואנפה, שלהם יש מינים הכלולים בהם. ואילו לדעת רבינו נמצא שכל המינים יש להם מעט מינים נוספים אלא שאותן הדי' יש להם מינים הרבה ומשונים.

והנה הוכחת רבינו היא מנשר, ברם רש"י (חולין סא. ד"ה נשר) כתב שדוקא נשר יש לו מין כיוצא בו, אבל שאר המינים אין להם. אמנם בתוס' שם חלקו על רש"י ולדעתם יש לכל המינים עוד מינים, ואפשר דעת רבינו היא בתוס'. וראה עוד חידושי הרשב"א והר"ן מה שכתבו שם. ורבינו בספרו פרי תואר על יו"ד (סי' פב ס"ק א) הביא השיטות בזה, ואף שמיישב דעת הרמב"ם נראה מדבריו שהוא נוקט שיש עוד מינים לכל המינים כמו שכתב

מצא חיים

חידה שבועית בעיון דברי האור החיים

לפתרון החידות יש לעיין בהרחבה באור החיים המבואר ובמודיו מבית מתיבתא

- רבנו האור החיים מבאר את מהות ופשר הקושיות בהן נתקל האדם בלימוד התורה. התדע מהו ביאורו? (א) הקושיות הרי הן שערים הנועלים את דרכו אל התורה הקדושה. (ב) הקושיות מייצגות את שער הבינה, שהיא הבנת דבר מתוך דבר. (ג) הקושיות הן ניצוצות הקדושה שנתפזרו בחטא אדם הראשון.

תשובה מגליון קודם: תשובה ג' - אם כי היו האותיות חקוקות, מאירות היו ונראה כביכול הן בולטות.

פתרונות יש לשלוח לא יאוחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m028039999@gmail.com או בפקס 02-5385689 או 'נדרים פלוס' - באר ישראל

- על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים' ושם הפרשה. 3. בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם. בין שולחי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

שם הזוכה
בגיליון פר' נשא:
ה' א.י. הולצמן,
בית שמש

מהוברים להייום
לשמיעת שיטורים ודרשות
חייגו: 02-803-9999

